

Øk drikkevannskvaliteten i Eikern-vassdraget

Drikkevannskvalitet er viktig for alle, både innbyggere, næringsmiddelindustri og andre som er avhengige av vann. Eikern-vassdraget, som forsyner ca. 60% av Vestfold, har de siste årene blitt redusert fra god til middels god kvalitet. Årsaken er hovedsakelig lekkasjer fra kommunale avløps- og renseanlegg, direkte avrenning fra private septiktanker og landbruk og forurensning fra transport.

Situasjonen i Eikeren er ikke unik, mange drikkevannskilder er utsatt for forurensning og under press fra utvikling av infrastruktur. Løsningen på problemene varierer lokalt, men må sees i et større perspektiv for å benytte aktuell kompetanse. I Morsa-vassdraget i Østfold har man klart å snu situasjonen fra kritisk til akseptabel vannkvalitet. Erfaringene fra Morsa er aktuelle å utnytte i flere av våre drikkevannsreserver rundt om i landet. Dette krever både nasjonalt fokus og midler til tett oppfølging fra dedikerte personer.

For Vestfold sin del har vi behov for å utvide stillingsandelen til vannkoordinerende arbeid. Midlene må dedikeres til et prosjekt med målsetting om å forbedre vannkvaliteten i hele Eikern-vassdraget, fra sør til nord. (Vassdraget renner nordover!) Utredninger er allerede gjort. Nå må det på plass en koordinator som har myndighet til å sette tiltak i verk slik at det oppnås tilfredsstillende kvalitetsforbedring. Dette vil også ha betydning for vannkvaliteten i Drammensvassdraget og helt ut i Oslofjorden. Vi ønsker oss et prosjekt tilsvarende det som er gjennomført for Morsavassdraget i Østfold.

Eikern-vassdraget er et flott vassdrag for friluftsliv og rekreasjon, og har et stort miljømangfold. Med fokus på god drikkevannskvalitet, vil vi også oppnå så mye mer. Kan vi mennesker drikke vannet, vil også annet liv trives i vassdraget vårt. For samfunnet er det alltid rimeligere å forebygge, mens det ennå er tid, enn å rense drikkevann i ettertid. God drikkevannskvalitet er også god beredskap!

Vestfold Senterparti mener:

- Det må iverksettes et prosjekt for å forbedre vannkvaliteten i hele Eikern-vassdraget
- Det må etableres samarbeid på tvers av berørte kommuner og fylker, inkludert vannverkene
- Staten bør delfinansiere tiltak da prosjekt er av nasjonal interesse for en ren Oslofjord

Link til Vannområdeutvalget Morsa:

<https://www.nibio.no/tema/miljo/mindre-avlop/vannomrader/vannomradeutvalget-morsa>

Jordvern i Vestfold

Vi har i Norge i dag nasjonale mål om å redusere tap av dyrka og dyrkbar jord, og det er økende bevissthet rundt jordvern. Jordvern handler om å ta vare på arealer av dyrka og dyrkbar jord og om vern av jordsmonnet som substans. Jordvern handler om å bevare jordsmonnet for de verdiene det har for natur og samfunn

Jordvern handler om å bevare jordsmonnet for de verdiene det har for natur og samfunn, for å dyrke mat, opprettholde naturmangfold, dempe flom, binde karbon og for å skape verdier, arbeidsplasser og gode lokalsamfunn.

I desember 2021 fattet Vestfold og Telemark vedtak om at hele fylkeskommunen skal bli arealnøytral innen 2030. I 2022 jobber hele 35 kommuner i Norge med arealnøytralitet, altså ca. 10% av landets kommuner. Vestfold er et lite og tettbefolket fylke. Fylket har flere arealer av regional og nasjonal verdi knyttet til blant annet jordbruk. Arealnøytralitet innebærer netto null tap av natur. Dette bør også omfatte dyrka mark!

Siden 2. verdenskrig har minst 1,2 millioner dekar matjord blitt omdisponert til andre formål enn matproduksjon. Alternativet til å ta urørt natur faller oftest på den dyrka marka. Dyrka mark utgjør nå kun 3% av Norges areal og jord som det kan dyrkes matkorn på utgjør kun 1%. Likevel har kommune-Norge planer om å bygge ned ytterligere 140 000 dekar dyrka jord ifølge Jordvern.no. Når Norge er blant landene med lavest selvforsyningsgrad er behovet for et vern av matjorda enda større! Det også på tide med en storstilt planvask av hva som kan tilbakeføres til Landbruk, natur og friluftsliv (LNF). Et avgjørende trinn på veien er å nasjonalt kartlegge den mest fruktbare matjorda. Dette er en forutsetning for å forhindre utbygging av hensyn til Norges matberedskap.

Et grovt eksempel fra Vestfold er Lillebyparken som er under planlegging i Sandefjord (på grensen til Larvik). Her vil 600 dekar av et sammenhengende dyrkbart areal på vel 2000 dekar gå tapt. I byggesaker som omdisponerer fra LNF, vil utbygger ofte kompensere og forsvare omdisponeringen, ved å nydyrke tilsvarende mengde matjord på dyrkbar jord. En slik prosess tar 2-5 år før jorda er dyrkbar. Dette erstatter likevel ikke det tapte arealet, fordi man bruker av reserven som de dyrkbare arealene er. Matjord er en knapp og ikke-fornybar ressurs. Vi vil komme til å trenge både den dyrka jorda og den dyrkbare jorda i fremtiden!

Norge har lite av slik reserveareal der «rett i munnen-mat» (korn, grønnsaker og poteter) kan dyrkes, til sammenlikning med andre Europeiske land. Jord som er egnet for dyrking av korn, grønnsaker og potet finnes i hovedsak ved befolkningstette områder hvor det også er flest byggeprosjekter. Den «kompenserende» nydyrkingen går oftest utover urørt natur som skogarealer (dyrkbare arealer), som heller bør være en del av matberedskapen vår som jordreserve. Denne grønnvaskingen av store byggeprosjekter i våre sentrale områder må derfor ta slutt! Skal man erstatte et areal, må man flytte hele jordsmonnet i 2-3m sjikt til et ikke dyrkbart areal eller løse behovet med utgangspunkt i eksisterende infrastruktur gjennom såkalte 0-alternativ.

I den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i er det viktigere enn noen gang å ta vare på det viktigste, for å ivareta befolkningens liv og helse når vi trenger maten som mest. Her står matberedskap sentralt, som forutsetter jord å produsere maten i. Senterpartiet skal derfor fortsatt være en garantist for å sikre matjorda vår! Nye byggeprosjekt krever vilkår om nødvendighet og alternativer, slik at nye byggebehov i langt større grad må løses gjennom ombruk av (eksisterende infrastruktur og) allerede nedbygde areal. Kommunene og fylkeskommunene har særskilt ansvar for å følge opp dette.

Sp Vestfold mener derfor at:

- Dyrka mark skal inngå i målet om arealnøytralitet
- Det utføres en nasjonal kartlegging av jordkvalitet
- Det utføres en planvask for å se hvilke arealer som kan tilbakeføres til LNF
- Nye byggeprosjekt krever vurdering av ombruk av allerede nedbygde areal

Tannhelse inn i frikortordningen

«Tanntap og dårlig estetikk kan gi store psykiske belastninger og sosial angst.»
(Tannlegeforeningen).

Utgifter til tannlege er dyrt etter fylte 24 år og om du ikke er i den prioriterte gruppen for tannhelsetjenester. En generell undersøkelse hos tannlegen har en snittpris i 2024 på kr 900. Denne innebærer ingen form for behandling, kun sjekk.

Det ble utført en kunnskapsgjennomgang i regi av Helsedirektoratet for å se på sammenhengen med oral helse og den generelle helsen. Funnene i undersøkelsen viser at det er flere vitenskapelige artikler og forskning som viser til ulike sammenhenger mellom munnhelse og den generelle helsen, men påviser og at det mangler langtidsstudier for å se klare årsakssammenhenger

Forskningen viser at det kan være en sammenheng mellom psykisk helse, generell helse og tannhelse

Vestfold Senterparti mener derfor at

- Tennene er en del av kroppen vår på lik linje som andre kroppsdelene som blir dekket av trykdeordningen.
- Den offentlige tannhelsetjenesten skal inn under frikortordningen selv om man ikke tilhører prioritert gruppe (Lovdata, Lov om tannhelsetjenesten § 1-3).
- Det må bli lavere priser på tannbehandling slik at alle har råd til å gå regelmessig til tannlegen for å unngå andre somatiske og psykiske sykdommer.
- Det må gjennomføres langtidsstudier for å se årsakssammenhenger for å heve kvaliteten og forståelsen for eventuelle andre helseutfordringer som kan komme fra tannhelse.

Kilder:

Lovdata, Lov om tannhelsetjenesten § 1-3

Lovdata. Lov om tannhelsetjenesten. Hentet 29.01.24 fra

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1983-06-03-54/KAPITTEL_2#KAPITTEL_2

Tannlegeforeningen. Hentet 29.01.24 fra <https://www.tannlegeforeningen.no/fag-og-politikk/folkehelse/munnhelse-og-psykisk-helse.html>

Helsedirektoratet. Kunnskapsoppsummering av sammenhengen mellom den orale og generelle helse Rapport 2021_30 © Oslo Economics, april 2021. Hentet 29.01.24 fra

https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/kunnskapsoppsummering-om-sammenhengen-mellom-den-orale-og-generelle-helse/vedlegg-og-pdf-versjon/Kunnskapsoppsummering%20av%20sammenhengen%20mellom%20den%20orale%20og%20generelle%20helse.pdf/_/attachment/inline/35556660-d15a-45dc-9a16-0acc31a0d341:5ad65ad1fb1026f3ee9c7497a001e506867386fd/Kunnskapsoppsummering%20av%20sammenhengen%20mellom%20den%20orale%20og%20generelle%20helse.pdf

Merknad fra res. Komiteen: https://www.tannlegetidende.no/journal/2010/14/dnt-406837/Oral_helse_i_livsl%C3%B8psperspektiv

Finansiering under frikortordningen foreslås løst ved å øke frikortbeløpet med kr 900.

Medisinberedskap i Norge

Å ha medisiner tilgjengelig til den norske befolkningen er en del av landets beredskap. I de senere årene har medisinmangel blitt et økende problem. Ifølge Statens legemiddelverk var det pr. 30. oktober 2023 helt tomt for 22 ulike legemidler i Norge. Direktoratet for medisinske produkter melder også om en rekke mangler på veterinærmedisin, noe som kan påvirke matproduksjonen i landet vårt.

Å ha en kronisk eller akutt sykdom med tomme medisinlagre er et alvorlig problem på samfunnsnivå, og individnivå. Det skaper usikkerhet og engstelse. Mange med kroniske lidelser fungerer symptomfritt i hverdagen med medisiner. Ved svikt i leveransen kan det raskt føre til oppblomstring av sykdom og at man bl.a faller raskt ut av arbeidslivet. Norsk medisinaldepot ble opprettet i 1953, det var en helsepolitisk bakgrunn for opprettelsen ... «Spørsmål om prisdannelse, kvalitet, omsetning, beredskap og fordeling i krisesituasjoner kan ikke løse seg selv uten regulerende innflytelse fra samfunnets side» NMD ble i 2001 solgt til investorer.

I Hurdalsplattformen er det bestemt at «Regjeringen vil forebygge legemiddel-mangel ved å ta et større ansvar nasjonalt og globalt for å sikre tilgang til viktige medisiner og vaksiner». «Regjeringen vil utrede etableringen av et nasjonalt farmasiselskap som kan stimulere til norsk legemiddel- og vaksineproduksjon enten i egen regi eller i samarbeid med øvrig industri»)

Senterpartiet sentralt beskriver på sin egen hjemmeside «Vi må sikre egne nasjonale beredskapslagre av korn og medisinsk utstyr som kan sikre oss i en krise. Vi kan ikke risikere å gå tom for mat eller medisin neste gang krisen rammer

Vestfold Senterparti vil at Senterpartiet sentralt og i regjering:

- Legger forholdene til rette for egen produksjon av medisiner til egen befolkning, slik Hurdalsplattformen sier.
- Stimulere til at eksisterende farmasøytisk produksjon i Norge gis vilkår som gjør at den kan opprettholdes og utvikles / utvides.
- Sørger for at vi har systemer som fanger opp medikamenter som mangler og finner gode erstatninger.

[https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/okende-medisinmangel-vil-ha-
rasjoneringslov/16172191/](https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/okende-medisinmangel-vil-ha-
rasjoneringslov/16172191/))

[https://www.dmp.no/legemiddelmangel/nyheter-om-legemiddelmangel-og-
avregistreringer?category=Legemidler+til+dyr](https://www.dmp.no/legemiddelmangel/nyheter-om-legemiddelmangel-og-
avregistreringer?category=Legemidler+til+dyr)).

(kilde

[https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2877252/?q=medis
in&ch=13#match_1](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2877252/?q=medis
in&ch=13#match_1)

(kilde <https://www.senterpartiet.no/politikk/A-%C3%85/politisk-sak/beredskap>)